

DOSYA EDITÖRÜ'NDEN

Hamza ONUROĞULLARI

İnsan, yerkürede var olduktan sonra yaklaşık ikimilyon - üçmilyon yıl, yani son onbeşbin - onbin yıla kadar yaşamadı, karşılaşmadı böyle bir kavramla. Önce doğaya bağımlı, özünde birarada ancak herkes tek başına yaşadı. Ardından cinse, sonra fizyolojik temelde yaşa dayalı işbölümü gelişti. Birlikte avlayıp, birlikte tüketti. Tarımcı ve hayvancı üretim tarzı ile doğayı doğrudan üretim süreci ile dönüştürmeyi, doğa karşısında etkin olmayı başardı, artı ürünü yarattı. Bundan sonra doğrudan üretimde çalışmayanlarla, Kent'le, Devlet'le tanıştı. Zaman içinde doğrudan üretimde çalışmayanlar için, iradesi dışında çalışır oldu.

Esir düştü köle oldu, yoksullaştı köle oldu, birileri de onun sahipleri. Vücudunun, ürettiklerinin, "yaşam"ının "sahipleri" oldular, el koydular. İnsan köleci üretim tarzı ile tanıştı, bilgi birikimi hızla arttı, teknoloji hızla gelişti ancak kendisi, "insan" kaybetti.

Ardından feodal beyle "tanıştı" serf oldu. Ardından burjuva ile "tanıştı" proleter oldu. Her seferinde artı ürün/değer üretimi arttı, toplumsal işbölümü gelişti ama sınıfla, sömürü ile birlikte. Özetle, insan eşitsizliği sınıflı toplumla; köleci, feodal, kapitalist üretim tarzı ile; sömürü ile birlikte tanıdı, yaşadı, yaşıyor,

Modern eşitlik (herkes için eşit hukuk, yuttuş eşitliği) düşüncesi burjuvazinin kapitalist üretim ilişkileri içinde yarattığı koşullardan doğmuştur. Çünkü kapitalizmin var olabilmesi, eşit bir hukuk temeli üzerinde değişim yapan burjuva ve "özgür emekçi"nin var olmasını gerektirir. Bu nedenle eşit hak, temelde burjuva hukukunun kendisidir.

Burjuvazinin varlık nedeni ile çatıştığı içindir ki kapitalizmin kendisi proleteryanın talebi olan eşitliğin (toplumsal, ekonomik) sağlanması için engeldir. Hakkaniyet (equity), en uç noktada paylaşım eşitliğini sağlayabilir. Sınıfsızlık hedefi yoktur. Bu içeriği görülerek, burjuvazinin proleteryanın önüne koyduğu, eşitlik'in ikamesi bir kavram olduğu fark edilmelidir.

Ekonomik ve toplumsal eşitliğin temel koşulu ise sömürünün olmamasıdır, sınıfsız bir toplumdur. Bu iki etkenin (ki birbirlerini ürettikleri düşünüldüğünde sonuçta sınıfın) ortadan kalktığı bir toplumsal üretim tarzı içinde ancak eşitlik var olabilir.

Sağlıkta Eşitsizlikler dosyası ile konuyu yalnızca sağlık alanına daraltmadan incelemeyi, tartışmayı ve sizlerle paylaşmayı hedefledik. Dosya içeriği ile, aslında bu alanda bir tartışma "başlatmak" isteği iletiyor sizlere.

Dosyanın ilk yazısı Alâeddin Şenel'in. Eşitlik/Eşitsizlik kavramlarının tarihsel, toplumsal süreç içindeki varlığını

inceliyor. Akıcı, geniş incelemeli, titiz çalışmasıyla. İkinci yazının sahibi Tülin Öngen ise; eşitsizliğin kaynak(lar)ını, üretkenlerin eşitsizliği algılayamamalarının nedenlerini ve eşitsizliği kaldırmanın yöntemini tartışıyor. Korkut Boratav da UNCTAD'ın verileri ile yakın tarihimizle birlikte, yaşanmakta olan toplumsal eşitsizlikleri sergiliyor makalesinde.

Çalışmalarıyla sağlıkta yaşanan sorunların kaynağının "siyasal sorun"lar olduğunu bilimsel yöntemle kanıtlayan İlker Belek, dosyadaki yazısında eşitsizliklerin sağlık alanına yansıma şekilleri ile bu alandaki bazı kavramların açılımını yapıyor. Hakan Erengin ile Necati Dedeoğlu'nun ortak yazıları sağlıkta eşitsizliklerin gösterilmesi yönünde uluslararası kabul görmüş parametreler üzerine. Özellikle A.E. Kunst ve J.P. Mackenbach'ın Dünya Sağlık Örgütü adına yayınlanan çalışma sonuçlarını bizlerle paylaşıyorlar. Bülent Kılıç ise dünyadaki ve Türkiye'deki sağlık alanında yaşanan eşitsizlikleri verilendiriyor çalışmasında.

Dosyanın bir sonraki yazısı Necati Dedeoğlu'nun. Akdeniz Üniversitesi Halk Sağlığı A.D. de yapılmış çalışmaların verilerini kendi birikimi ile birlikte sunduğu makalesinde Antalya üzerinden Türkiye ve dünyada yaşanmakta olan; gecekondunun sağlık sorunlarını ortaya koyuyor.

Ölçme; tanımlayıcı ve çözümleyici (analitik) değerlendirme yapabilmeyi sağlar. Ancak ölçülebilir olan kanıtlanabilir. Bu gerçekliğin de katkısıyla sosyal bilimlerin alanında son yıllarda yaşanmakta olan sınıf yapısının tanımlanmasına/ölçümüne yönelik tartışmalar her geçen gün geliyor, derinleşiyor. Birçok ülkede, kendi nesnelliklerini de paylaşıp evrenselliği yakalamayı hedefleyen toplumsal sınıf/tabaka analizlerinin varlığını biliyoruz. Türkiye'de de Sibel Kalaycıoğlu ve arkadaşları bu alandaki çalışmalarını, henüz tamamlanmamış olmasına rağmen bizlerle paylaşıyorlar.

Hüseyin Yıldırım, V.Navarro'nun makalesindeki yaklaşımını temel alarak Türkiye'de sağlık insan gücü dağılımındaki eşitsizlikleri ve bunun nasıl azaltılabileceğini tartışıyor yazısında. Dosyadaki son yazı araştırma; Hakan Erengin ve Necati Dedeoğlu birarada ikinci defa birlikte bizlerle. Antalya özelinde, kentte yaşanan sağlıktaki eşitsizlikleri verilendiriyorlar.

Sayıların Dili bölümünü de dosya içinde değerlendirmek mümkün. Önceki sunuş biçimlerinden (yalnızca tablo, şekil vb.) farklı olarak metin şeklinde. Bu köşeyi İlker Belek bizler için derledi.

Dosyanın hazırlanmasında emeği olan herkese teşekkür ediyoruz. Yenilerini birlikte üretmek, paylaşmak isteğimizi iletiyoruz.